

DOI: 10.15407/kraieznavstvo2025.01.142

УДК 929:001:930-51В.Грабовецький

Ігор Райківський (м. Івано-Франківськ)

доктор історичних наук, професор,
завідувач кафедри історії України і методики викладання історії

Прикарпатського національного університету

імені Василя Стефаника

E-mail: igor.raikivskyi@pnu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2218-9556>

Юрій Срайчук (м. Івано-Франківськ)

директор Історико-меморіального музею Олекси Довбуша,
аспірант Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника,
спеціальність 032 «Історія та археологія»

E-mail: yurii.sraichuk.22@pnu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-8888-4565>

Про дату народження професора Володимира Грабовецького: уточнення до біографії

У статті проаналізовано деякі моменти з біографії Володимира Васильовича Грабовецького – професора, першого завідувача кафедри історії України Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, доктора історичних наук, академіка Академії наук вищої школи України, Заслуженого діяча науки і техніки України, зокрема уточнено дату його народження. Актуальним завданням історичної науки є достовірне висвітлення історичних фактів, подій і явищ, у т. ч. біографічних відомостей відомих діячів минулого. На основі метрики, що збереглася в Державному архіві Івано-Франківської області, свідчень близьких йому людей – друзів, колег в останні роки життя, доведено, що справжньою датою народження В.В. Грабовецького є 24 липня 1925 р. З'ясовано можливі причини, чому сталися розбіжності в даті народження.

Ключові слова: Володимир Васильович Грабовецький, дата народження, біографія, метрична книга, уточнення, історик.

Ihor Raikivskyi (Ivano-Frankivsk)

Doctor of Historical Sciences, Professor,

Head of the Department of History of Ukraine

and methods of teaching history

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

E-mail: igor.raikivskyi@pnu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2218-9556>

Yuriy Sraichuk (Ivano-Frankivsk)

Director of the Oleksa Dovbush Historical and Memorial Museum,

Postgraduate student of the Vasyl Stefanyk Precarpathian National University,

specialty 032 «History and Archaeology»

E-mail: yurii.sraichuk.22@pnu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-8888-4565>

About the date of birth of Professor Volodymyr Hrabovetskyi: clarification to the biography

The article analyzes some aspects of the biography of Volodymyr Hrabovetskyi, professor, first head of the Department of History of Ukraine at Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Doctor of Historical Sciences, Academician of the Academy of Sciences of the Higher School of Ukraine, Honored Worker of Science and Technology of Ukraine, and clarifies the date of his birth. An actual task of

historical science is to provide reliable coverage of historical facts, events, and phenomena, including biographical information about famous figures of the past. On the basis of the metrics preserved in the State Archives of Ivano-Frankivsk region, evidence of people close to him – friends, colleagues in the last years of his life, it is proved that the real date of birth of V.V. Hrabovetskyi is July 24, 1925. The reasons for the discrepancies in the date of birth were revealed.

Key words: *Volodymyr Vasylyovych Grabovetskyi, date of birth, biography, metric, clarification, historian.*

Кожна людина на землі вносить свій внесок в історію, залишаючи по собі плід своєї праці. Однак є аксіомою, що найбільшу роль у суспільному прогресі відіграють видатні особистості. У цьому контексті особливе значення мають науковці-історики, завдання яких полягає в тому, щоб із максимальною об'єктивністю встановлювати історичні факти, в т. ч. з біографістики, «незалежно від вибору світоглядних і методологічних засад (науки. – Авт.) (як і мінливої моди на них) ... Тож якщо історія все ж претендує на фундаментальну науковість, актуальним для неї є творення та збереження для нащадків достовірного знання про «факти-події» як певний фрагмент історичної дійсності – того, що саме й яким чином насправді відбулося»¹. Під цим кутом зору важливим є використання історичного, логічного, біографічного і порівняльного методів досліджень². На жаль, нерідко буває так, що в силу різних обставин історія пишеться упереджено, а часом підкрадаються неточності, які набагато років залишаються в історичній літературі.

Доброю традицією після відходу у вічність професора Володимира Васильовича Грабовецького 4 грудня 2015 р. стало проведення, на вшанування його пам'яті, «Грабовецьких історичних читань», які відбувалися чотири рази – в 2016, 2018, 2020 та 2023 рр. Основними співорганізаторами конференцій, що вже стали періодичними, незважаючи на несприятливі історичні обставини, зокрема жорсткий карантин на початку 2020-х рр. та сучасну збройну агресію росії проти України, виступали Прикарпатський

національний університет імені Василя Стефаника, Івано-Франківський історико-меморіальний музей Олекси Довбуша та Івано-Франківська обласна організація Національної спілки краєзнавців України, а також Івано-Франківський обласний державний центр туризму і краєзнавства учнівської молоді, Печеніжинська селищна рада, Історико-краєзнавчий музей О. Довбуша у селищі Печеніжин та ін. Безпосередньо організацією «Грабовецьких читань» від Прикарпатського університету виступає кафедра історії України і методики викладання історії, на якій працював В. Грабовецький від часу заснування як завідувач в 1990–2007 рр. та професор до кінця свого життя в 2015 р.

«Грабовецькі історичні читання» традиційно завершуються публікацією матеріалів окремими збірниками³, до яких усі бажаючі мають

¹ *Жерноклеєв О.* Штрихи до біографії: про дату народження Олександра Карпенка // Олександр Карпенко – історик Української революції: До 100-річчя від дня народження: колективна монографія. За ред. М. Кугутяка, І. Райківського, С. Кобути. Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2022. С. 33.

² *Варшавчик М.* Факт. Історична наука: термінологічний і понятійний довідник. Навчальний посібник / В.М. Литвин, В.І. Гусев, А.Г. Слюсаренко та ін. Київ: Вища школа, 2002. С. 382–383.

³ *Життя, присвячене історії. Володимир Грабовецький: вчений, громадський діяч, людина.* Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2016. 369 с.; *Матеріали Всеукраїнської наукової конференції “Другі Грабовецькі історичні читання” (3 нагоди 90-річчя академіка Володимира Грабовецького)* (м. Івано-Франківськ, 4 грудня 2018 р.). Івано-Франківськ, 2019. 303 с.; *Матеріали Всеукраїнської наукової конференції “Треті Грабовецькі історичні читання”* (м. Івано-Франківськ, 4 грудня 2020 р.). Івано-Франківськ, 2021. 248 с.; *Матеріали Всеукраїнської наукової конференції «Четверті Грабовецькі історичні читання»* (с. Печеніжин – м. Івано-Франківськ, 4 грудня 2023 р.). Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2024. 156 с. Підготовлена до друку колективна монографія на основі матеріалів «Четвертих Грабовецьких історичних читань» (Івано-Франківськ, 2025).

змогу подати статті не лише про Володимира Васильовича, в т. ч. спогади про нього, аналіз різних сторін його багатогранної діяльності та ін., але й містяться матеріали авторів, включаючи учнів і колег, із проблематики, якою займався відомий дослідник історії України та історичного краєзнавства. Аналогічно чимало разів відзначалися ювілеї за життя історика, з публікацією колективних збірників і журналів на пошану В. Грабовецькому, до його офіційного дня народження в 1928 році⁴. У «Свідощві про смерть», що зберігається в його особовій справі в архіві Прикарпатського університету, написано, що Володимир Васильович Грабовецький помер 4 грудня 2015 р. «у віці 87 років»⁵.

В автобіографії під час переходу на роботу в Івано-Франківський державний педагогічний інститут (нині – Прикарпатський національний університет) імені Василя Стефаника на посаду в. о. професора кафедри історії СРСР і УРСР В. Грабовецький в червні 1974 р. написав: «Я народився 24 липня 1928 року в селищі Печеніжині Коломийського району, Івано-Франківської області в сім'ї селянина-бідняка. Початкову освіту одержав у місцевій школі. Із встановленням радянської влади у 1939 р. на Західній Україні поступив у Коломийську середню школу, де навчався в 5–6 класах. У 1941 році, в зв'язку з німецькою окупацією і важкими матеріальними умовами сім'ї, змушений був залишити навчання, а влітку 1942 р. переїхав у м. Винники Львівської області до своєї старшої сестри, яка працювала робітницею на тютюновій фабриці, і був на її утриманні. Тут з вересня 1944 р. по березень 1946 р. працював секретарем міського спо-

живчого товариства Винниківської райспоживспілки»⁶. Молодий Володимир поступив на навчання на історичний факультет Львівського державного університету імені Івана Франка в 1947–1952 рр., після закінчення якого зайнявся науковою діяльністю. Така була офіційна версія перших років життя і діяльності Володимира Васильовича, яку він неодноразово повторював в автобіографіях, що збереглися.

Своїм повідомленням автори жодним чином не ставлять під сумнів доцільність гідного вшанування пам'яті видатного дослідника історії України та історичного краєзнавства, що традиційно пов'язуються з офіційною датою народження Володимира Васильовича 24 липня 1928 р. та днем смерті 4 грудня 2015 р. Однак мало кому спаде на думку, що, як засвідчують виявлені нами архівні документи, дата народження В. Грабовецького є невірною. Неточності з датою народження не є рідкістю для того часу. Згадаймо, для прикладу, як нещодавно відзначали 100-річчя від дня народження багаторічного колеги Володимира Васильовича по роботі у Львові та Івано-Франківську Олександра Юхимовича Карпенка, в якого теж дві дати народження 15 квітня – 1921 р. та 1922 р.⁷. «... Один рік життя в нього є «приписаний», – аргументовано переконує його перший аспірант, нині завідувач кафедри всесвітньої історії Прикарпатського університету професор Олег Жерноклеєв. – Так багато хто робив у ті часи, щоб скоріше отримати документи, вирватись із села, піти в доросле життя ...». Тобто у випадку з О. Карпенком вийшло якраз навпаки, його зробили за документами на рік старшим, ніж насправді

⁴ Михайлина П., Вуяно М. Володимир Грабовецький – історик України. До 65-річчя від дня народження. Івано-Франківськ, 1993. 97 с.; Вегеш М., Горват Л. Короткий життєпис академіка Володимира Грабовецького (до 70-річчя з дня народження). Ужгород, 1998. 99 с.; Історик України: Ювілейний збірник на пошану академіка Володимира Грабовецького. До 70-річчя від дня народження. Івано-Франківськ: Нова зоря, 1998. 300 с.; Сагатіка – Карпатика. Вип. 24: Історичні та історіографічні студії до ювілею доктора історичних наук, професора Володимира Грабовецького. Ужгород, 2003. 344 с.; На вівтар історії України: Ювілейний збірник на пошану академіка АН Вищої школи України, професора В.В. Грабовецького. Івано-Франківськ: Видавничо-дизайнерський відділ ЦІТ Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, 2008. 564 с., фотоіл.;

Галичина. Науковий і культурно-просвітний краєзнавчий часопис. До 85-річчя академіка Володимира Грабовецького. Івано-Франківськ, 2013. Ч. 22–23. 583 с. та ін.

⁵ Архів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Грабовецький Володимир Васильович. Особова справа, арк. 92.

⁶ Там само, арк. 26.

⁷ Див.: Жерноклеєв О. Штрихи до біографії: про дату народження Олександра Карпенка // Олександр Карпенко – історик Української революції: До 100-річчя від дня народження : колективна монографія. За ред. М. Кугутяка, І. Райківського, С. Кобути. Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2022. С. 33–37.

(хоч про це знали його найближчі львівські колеги, друзі, сучасники – професори М.М. Кравець, С.А. Макаручак, Ю.Ю. Сливка та ін.)⁸.

Наведемо ще один приклад: відомий український філософ, літературознавець і дисидент Євген Сверстюк, за офіційними даними, народився 8 грудня 1928 р. в селі Сільце Горохівського повіту Волинського воєводства. Хоча, як пізніше стверджував сам Є. Сверстюк, насправді він з'явився на світ на рік швидше, тобто в 1927 р., і не 8 грудня, а 13-го – на Андрія. Батько записав його дату народження на рік пізніше. І саме це вберегло Євгена, в 1944 р., на завершальному етапі німецько-радянської війни 1941–1945 рр., коли почалася загальна мобілізація молодих хлопців у «Червону армію». Двох братів Євгена – Дмитра та Якова – мобілізували в армію, бо вони були 1921 та 1925 років народження, а тих, хто був із 1927 р., забирали в «ястребки» – винищувальні загони. Як згадував сам Є. Сверстюк: «То була дуже і дуже паскудна служба ... З моїм характером – то абсолютно однозначно – я був би перейшов у ліс. За будь-яких умов я перейшов би в підпілля і загинув би в перших же сутичках», та продовжував, що в батька було якесь провидіння, він казав: «Ти дурний, мовчи!». Після мобілізації братів Є. Сверстюка Якова і Дмитра «кинули на фронт, як то звичайно у советів буває, майже неозброєних і в цивільній одежі», а Євгена як офіційно народженого в 1928 р., якому на момент закінчення війни не виповнилося 18 років, так і не мобілізували⁹.

Аналогічні випадки, коли роки народження – офіційний та справжній – з різних причин не співпадали, були далеко непоодинокими для людей цього покоління. Електронної документації, як у наш час, не існувало, а контроль за її веденням з боку центральних органів влади був досить обмежений, особливо на периферії. Звернемося до спогадів вище згаданого Є. Сверстюка: «... Метрики у нас були знищені в час війни. І не тому, що бомба чи пожежа знищила. Церква збереглася, а самі селяни не хотіли, щоб метрики зберігалися, тому що тоді всі фальшували роки. Кожен собі з якихось міркувань записував якийсь фальшивий рік. Кого воно вря-

тувало, кого не врятувало – а мене врятувало»¹⁰. Це стосувалося Є. Сверстюка, уродженця одного з сіл на Волині, що перебувала в міжвоєнний період у складі Другої Речі Посполитої як Волинське воєводство. Однак, якоюсь мірою була схожа ситуація з церковною документацією в сусідній Галичині, що до 1939 р. опинилася під Польщею, а одним із трьох воєводств стало Станіславівське, до якого входив Печеніжинський повіт, «мала батьківщина» В. Грабовецького. Тож ситуація з уточненням дати його народження аж ніяк не є унікальною, вона швидше неординарна з точки зору масштабу діяльності відомого в Україні науковця.

Відзначення ювілеїв за життя В. Грабовецького, як і вшанування пам'яті після смерті, відбувалися за офіційними даними. Очевидно, це робилося, як і у випадку з О. Карпенком, через непоінформованість або з міркувань ввічливості або навіть певної «політкоректності» тими, хто ближче знав ювіляра¹¹. Як так сталося, що справжній рік народження В. Грабовецького не співпадає з офіційним? Не хотілося б порушувати це питання, але, з одного боку, завдання будь-якого історика полягає в тому, щоб бути максимально об'єктивним, чесно і неупереджено висвітлювати події минулого, а про справжню дату народження професора неважко дізнатися кожному з метричної книги, що збереглася в Державному архіві Івано-Франківської області. З другого боку, про необхідність уточнення дати народження Володимира Васильовича в наш час знає немало наближених до нього в останні роки життя колег, дехто з науковців навіть публічно в соціальних мережах і публікаціях не раз висловлювався з цього приводу. Отже, назріла потреба в переддень ювілею В. Грабовецького «розставити крапки» в цьому питанні, що рано чи пізно стане загальновідомим, то краще це зробити зараз, щоб вшанувати пам'ять цієї неординарної особистості та вченого (як кажуть, «людина живе доти, доки про неї пам'ятають!»).

Одному із співавторів статті, Юрію Срайчуку, поталанило працювати пліч-о-пліч з В. Грабовецьким на посаді старшого наукового співробітника в Історико-меморіальному музеї Олексія Довбуша (з 2007 р.), фундатором якого він

⁸ Там само. С. 34.

⁹ Овсієнко В.В. Сверстюк Євген Олександрович. Портрет на осінньому плесі. <https://museum.khpg.org/-1132736015>

¹⁰ Там само.

¹¹ Жерноклев О. Штрихи до біографії: про дату народження Олександра Карпенка. С. 34.

був у 1995 р. Часто упорядковуючи його книги, він чув від професора розповіді про віхи свого плідного, але нелегкого життя. Зокрема, вперше про справжню дату народження видатного історика Ю. Срайчук почув з його уст 24 липня 2010 р., коли той сказав, що радий був дочекатися цього дня, адже йому – 85! Точним роком свого народження сам В. Грабовецький вважав 1925 р., хоч цього не афішував, про це знали лише його найближчі по роботі й родинному спілкуванні люди, і то, мабуть, більше в останні роки життя. Однак з різних причин, які ніколи не будуть нам достеменно відомі, Володимир Васильович так і не наважився публічно визнати помилку з датою свого народження. Навіть у власноруч написаній автобіографії, коли він подавав документи в листопаді 2015 р. на черговий контракт для продовження своєї роботи в Прикарпатському університеті на посаді професора за кілька тижнів до смерті, 11 листопада 2015 р., у графі «дата народження» В. Грабовецький написав 24 липня 1928 р. Цей рукопис зберігається в архіві університету, що став для нього рідним¹².

Хотілося б коротко пояснити причини, чому ж виникли розбіжності в даті народження В. Грабовецького, що впливають із його спогадів. У зв'язку з сімейними обставинами під час німецько-радянської війни в 1942 р. молодий Володимир переїздить до Винник під Львовом до своєї сестри. Восени того ж року він став учнем Малої греко-католицької семінарії у Львові. «Бути священником я мріяв з дитячих років», – писав В. Грабовецький на схилі віку в «Автобіографічних замітках». При підтримці свого батька, починаючи з 1932 р., молодий Володи-

мир «був паламарем при горішній Печеніжинській церкві святого Михайла ... З глибокою любов'ю я маленьким служив місцевим священникам при відправленні Богослужіння». У Малій духовній семінарії Греко-Католицької Церкви (далі – ГКЦ) у Львові Володимир Грабовецький «охоче навчався і мріяв про своє священниче майбутнє». Однак з наближенням фронту німецько-радянської війни до Галичини весною 1944 р. «частина семінаристів виїхала на Захід (знаючи про критичне ставлення комуністів до релігії, ГКЦ і побоюючись сталінських репресій у майбутньому. – *Авт.*), інші – повернулися у рідні місця. Я зовсім розгубився»¹³, – згадував В. Грабовецький.

Ситуація загострилася на початку липня 1944 р., коли, за словами В. Грабовецького, «нас, семінаристів, залишилося дуже мало», за розпорядженням єпископа Йосифа Сліпого, їх «перевели у Святоюрські приміщення, де ми пересиділи фронтний час ... у підземеллях Церкви Святого Юра»¹⁴. Мабуть, судячи з особистих розповідей В. Грабовецького, під час навчання в Малій духовній семінарії йому записали рік народження – 1928 р¹⁵. Влодко, як його називали печеніжинці, мав хворобливий вигляд, тож зміна дати народження не викликала сумнівів у тих, хто бачив юнака. Так, В. Грабовецький згадував, що коли старша сестра Олена хотіла віддати його ще до Малої духовної семінарії, на навчання до місцевої гімназії, то директор зауважив: хлопець «занадто змарнілий». Збереглася медична довідка студента першого курсу Львівського університету В. Грабовецького в 1948 р. про тимчасову непрацездатність через

¹² Архів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Грабовецький Володимир Васильович. Особова справа, арк. 84.

¹³ Володимир Грабовецький з думою про Україну (Автобіографічні замітки. Спогади). У кн.: *Вегеш М.* Академік Володимир Грабовецький – визначний історик України. Вид. друге, доповнене. Івано-Франківськ: Нова зоря. 2006. С. 75, 76. Характерно, що у цих спогадах В. Грабовецький обійшов увагою питання дати свого народження, не згадав про це взагалі.

¹⁴ Там само. С. 77.

¹⁵ Сам В. Грабовецький писав у спогадах, що зміна дати його народження була пов'язана з небезпекою як повнолітнього бути вивезеним на примусові роботи до Німеччини. Т. зв. оstarбайтерів для роботи на заводах і фермерських господарствах набирали з території окупованої німецькими фашистами України з січня 1942 р. не лише добровільно через біржі праці, але й примусово, причому чим далі, тим більше. За словами В. Грабовецького, він «літнього дня 1943 р. приїхав до Винник. Мене з плачем зустріла сестра і показала письмове німецьке повідомлення, що мій рік підлягає набору на роботи в Німеччину. Здавалося, що все може пропасти з моїм навчанням, а що більше, можливо загинути, бо американці з радянськими військами почали бомбардувати німецькі міста, особливо після відкриття другого фронту союзників. Тільки завдяки піклуванню місцевого Винниківського пароха о. Антона Поточняка була змінена моя церковна метрика і це врятувало від загибелі» (див.: Грабовецький В. Мої незабутні зустрічі з духовною і творчою елітою України. За спогадами минулих літ. До 85-річчя уродин. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2013. С. 140).

«загальну слабкість і упадок сил»¹⁶. З приходом «других совітів» улітку 1944 р. почалася мобілізація семінаристів до Червоної армії (призов здійснювався з 18-ти років), де їх кидали як «гарматне м'ясо» на передові позиції фронту.

В. Грабовецький залишив короткий спогад про цю критичну сторінку в історії. «Перед кінцем війни ... 1944 р., – писав він, – «другі совіти» викликали всіх семінаристів з Малої семінарії, я приїхав, бачу кругом оточено військами, а один чоловік попередив мене, що в такий спосіб то забирають в красну армію. Так він мене врятував. А хто залишився – чи не всі полягли під Кенігсбергом¹⁷. У Святоюрській консисторії В. Грабовецькому видали документ, що він «в 1942–1944 роках навчався в малій Духовній семінарії». Однак у радянській освітній системі, що була сильно заідеологізованою, про навчання в Малій духовній семінарії, до того ще й не вдовзі забороненої ГКЦ (за Львівським псевдособором 1946 р.), не можна було і згадувати. Повернувшись у м. Винники під Львовом, В. Грабовецький наприкінці серпня 1944 р. влаштувався секретарем міського споживчого товариства, про що неодноразово писав в автобіографії. Якийсь час він навіть «працював у кіоску та продавцем у залізничному магазині». «Потяг до навчання» і недостатній рівень освіти спонукав Володимира «продовжувати навчання у Винниківській середній школі робітничої молоді» в 1946–1947 рр., після закінчення якої він поступив на історичний факультет Львівського університету. «Моя мрія збулася»¹⁸, – так підсумовував В. Грабовецький ранній період життя і навчання до вступу в університет.

Це стало доленосною подією в житті амбітного і працьовитого юнака. Володимир Васильович довгі роки зберігав зміни в році народження в таємниці, бо приховував своє навчання

в Малій духовній семінарії забороненої в радянські часи ГКЦ, що, без сумніву, могло зашкодити успішній кар'єрі науковця-історика, з огляду на жорстке компартійно-ідеологічне спрямування історичної науки в радянські часи. Він залишався безпартійний, тож його біографію більш ретельно не перевіряли, як це обов'язково робилося з тими, хто вирішив стати членом компартії. Але в останні роки свого життя, вже в період незалежності України, В. Грабовецький нерідко ділився «секретом» зі своїми найбільш близькими колегами та учнями і навіть мав бажання виправити помилку офіційно. Однак цього так і не наважився зробити, що було не так просто в його поважному віці та соціальному статусі. При цьому як сумлінний науковець, що десятиліттями висвітлював події історичного минулого на основі першоджерел, він хотів, щоб люди знали правду про нього, зокрема передавав документи з власного архіву, включаючи листування з відомими людьми, в державні архівні установи – відділ рукописів Львівської національної наукової бібліотеки ім. В. Стефаніка, Державний архів Івано-Франківської області¹⁹.

У 2011 р. побачила світ книга односельця В. Грабовецького, краєзнавця Василя Гаврищука «Печеніжин. Пам'ять минулих століть: історико-документальна повість», в якій згадано, що рід Грабовецьких прийшов у кінці 1760-х рр. із села Грабівка на Долинщині (тепер – Калуського району). На основі метрикальних записів автор склав родовід Грабовецьких, його фотокопія знаходиться в «кімнаті-музеї В.В. Грабовецького» в Історико-меморіальному музеї Олексі Довбуша в Івано-Франківську²⁰. Родовід доведено до 1884 р. – від шлюбу діда історика Дмитра Грабовецького із Сметанюк Анною – донькою Степана і Марії Бойків. Василь та Гафія Грабовецькі мали семеро дітей, наймолодшим

¹⁶ Пронь С. Академік Володимир Грабовецький. Світлина з життя, науково-педагогічної та громадської діяльності. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2004. С. 36. У книзі міститься фото 1944 р. Володимира Грабовецького як учня 6–7 класів Малої греко-католицької духовної семінарії у м. Львові, де він навчався в 1942–1944 рр. (с. 12, 13).

¹⁷ Грабовецький В. Мої незабутні зустрічі з духовною і творчою елітою України. За спогадами минулих літ. До 85-річчя уродин. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2013. С. 24.

¹⁸ Володимир Грабовецький з думою про Україну (Автобіографічні замітки. Спогади). У кн.: *Вегеш М.* Академік Володимир Грабовецький – визначний історик України. С. 77, 78.

¹⁹ Див.: *Райківський І.* Особисті фонди Володимира Грабовецького в архівних установах Львова та Івано-Франківська // Галичина. Науковий і культурно-просвітний краєзнавчий часопис. Івано-Франківськ, 2018. № 31. С. 7–13.

²⁰ Історико-меморіальний музей Олексі Довбуша (м. Івано-Франківськ). Фонд Володимира Грабовецького. Кн. 11. Родовід Володимира Грабовецького, арк. 1.

був Володимир, який народився, згідно метричних записів, 24 липня 1925 р. В одному з розділів даної книги про видатних печеніжинців В. Гаврищук чи не вперше чітко вказує на вірну дату народження В. Грабовецького – 24 липня 1925 р.²¹ Початкову освіту він почав здобувати в Печеніжині, з третього класу через неможливість оплатити за навчання батьки передають його до польської семирічної школи, яку Володимир закінчив у 1938 р.²² Очевидно, на той час учню мало бути не менше 13-ти років.

Про справжню дату народження в 1925 р. свідчать спогади найближчих колег і друзів В. Грабовецького, зокрема в останні роки життя. Згадаємо лише про окремі з них, отримані під час особистого спілкування. «З професором Володимиром Грабовецьким, – пригадує відомий краєзнавець і громадський діяч Юрій Угорчак, – я вперше зустрівся у Яремчі, куди він був запрошений для читання лекції на курсах екскурсоводів. Лекцію читав про опришківський рух на Прикарпатті і, зокрема, про Олексу Довбуша. Володимир Васильович при підготовці до своїх ювілеїв часто звертав увагу, що він насправді дещо старший»²³. Іван Макаровський (1939–2025 рр.), багаторічний викладач Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу, з яким В. Грабовецький підтримував тісні стосунки до кінця життя, згадував: «Моє знайомство з Володимиром Грабовецьким відбулось ще на студентській лаві Чернівецького університету. Під час творчих прогулянок Володя часто розповідав про своє нелегке життя, зокрема, і про те, що довелося змінити офіційну дату народження»²⁴.

Урешті-решт, основний і беззаперечний аргумент – це метрика народження. На жаль, далеко не завжди вони збереглися в Україні до наших днів, з огляду на складні обставини суспільного життя в ХХ ст. (численні війни, революції, зміни влад та ін.), але в цьому випадку пощастило: в Державному архіві Івано-Франківської області вдалося віднайти «Метричні записи про народжених пос. Печеніжин Коломийського району за 1909–1942 рр.». На сторінці 82

Стор. Page	Дата Date	Ім'я Name	Стать Sex	Родичі Parents	Крм. Праців. Civil Servant
82	24-27-1925	Vladimir	chł. 1	Lea Fenster	

Сторінка метричної книги Печеніжина за 1925 р., де вказано дату народження Володимира Грабовецького

82	24-27-1925	Vladimir	chł. 1	Lea Fenster	
----	------------	----------	--------	-------------	--

Джерело: Держархів Івано-Франківської обл., ф. 631, оп. 12, спр. 77, арк. 82 зв.

²¹ Гаврищук В. Печеніжин. Пам'ять минулих століть: історико-документальна повість. С. 275.

²² Михайлина П., Вуяно М. Володимир Грабовецький – історик України. Життя і науково-педагогічна та громадська діяльність професора Володимира Грабовецького. Івано-Франківськ, 1993. С. 15.

²³ Свідчення Юрія Угорчака, 1944 р. н., м. Івано-Франківськ. Записано Срайчуком Ю.В. 7 березня 2023 р.

²⁴ Свідчення Івана Макаровського 1940 р. н., м. Івано-Франківськ. Записано Срайчуком Ю.В. 12 березня 2023 р.

цього документу знаходимо запис під номером 115 латинською мовою про те, що 24 липня 1925 р. (27 липня – хрещений) народився Володимир (Vladimirus), греко-католик, син Василя Грабовецького, сина Дмитра та Анни Сметанюк. Мати новонародженого Володимира Грабовецького – Гафія Бойків, донька Федора та Анастасії Соколишин. Також вказано повитуху – Лею Фенстер, священника, який охрестив, – Костянтин Левицький. Хресними батьками зазначено Миколу Соколишина та Марію Бойків, доньку Федора²⁵. Цей запис є документальним підтвердженням необхідності уточнення дати народження професора В. Грабовецького (*див.*: Додаток).

Отже, справжньою датою народження В. Грабовецького є 24 липня 1925 р. Це підтверджує метричний запис, що зберігається в Державному архіві Івано-Франківської області, є беззаперечним доказом цього, а також спогади друзів, колег, які були близькими до Володимира Васильовича, зокрема в останні роки життя. В. Грабовецький не раз ділився думками на схилі віку про необхід-

ність уточнення дати свого народження, але сам цього так і не зробив. Водночас він хотів зберегти і донести громадськості інформацію про різні аспекти свого нелегкого, але плідного в науковому аспекті життя, тож нашим завданням є встановити історичну правду щодо дати народження В. Грабовецького. Це не перешкоджає, в нашому розумінні, вшановувати пам'ять В. Грабовецького і в офіційний рік народження, за документами, як традиційно робилося за його життя.

У подальшому для уточнення причин розбіжностей у даті народження професора доцільно переглянути матеріали фонду 451 (Греко-католицька богословська академія, м. Львів. 1783–1945 рр.) Центрального державного історичного архіву України у м. Львові (ЦДІАУЛ), де у справах 384–390 опису 1 містяться «заяви, анкети, свідоцтва та інші особисті документи учнів Малої духовної семінарії» під різними прізвищами на початку 1940-х рр. Імовірно, серед записів збереглися особисті дані семінариста Володимира Грабовецького.

References

1. Havryschuk, V. (2011). Pechenizhyn. Pamiat mynulykh stolit, istoryko-dokum. povist;. Kolomyia: YuKS. [in Ukrainian].
2. Hrabovetskyi V. (2013). Moi nezabutni zustrichi z tvorchoiu elitoiu Ukrainy. Za spohadamy mynulykh lit. Do 85-richchia urodyn. Ivano-Frankivsk: Nova Zoria. [in Ukrainian].
3. Mykhajlyna, P., Vuianko, M. (1993). Volodymyr Hrabovets; kyj – istoryk Ukrainy / Zhyttia i naukovo-pedahohichna ta hromadska diialnist profesora Volodymyra Hrabovetskoho. Ivano-Frankivsk: Nova Zoria. [in Ukrainian].
4. Pron, S. (2004) Akademik Volodymyr Hrabovetskyj. Svitlyny z zhyttia, naukovo-pedahohichnoi ta hromadskoi diialnosti. Ivano-Frankivsk: Nova Zoria. [in Ukrainian].
5. Varshavchuk M. (2002). Fakt. Istorychna nauka: terminolohichni i poniatiinyi dovidnyk. Navchalnyy posibnyk. Kyiv: Vyshcha shkola. (p. 382–383). [in Ukrainian].
6. Kuhutiak M. (2022). Oleksandr Karpenko – istoryk Ukrainskoi revoliutsii: Do 100-richchia vid dnia narodzhennia. Ivano-Frankivsk: Prykarp. nats. un-t im. V. Stefanyka. (p. 33–37). [in Ukrainian].